

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра країнознавства та туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана

з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

« 29 » 08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОГРАФІЯ НЕРІВНОСТІ

для студентів

галузь знань
напрямок підготовки
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни

10 – Природничі науки

106 – Географія

магістр

Політична географія та геополітика

вибіркова

Форма навчання

денна

Навчальний рік

2024/2025

Семестр

3

Кількість кредитів ECTS

4

Мова викладання, навчання
та оцінювання

українська

Форма заключного контролю

залік

Викладачі: **Валентин Стафійчук**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри
країнознавства та туризму

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: Валентин Стафійчук, кандидат географічних наук, доцент кафедри
країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри країнознавства та туризму

(підпис) _____ проф. Ольга ЛЮБИЦЕВА

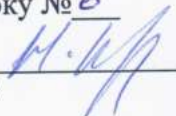
Протокол № 20 від « 30 » 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від « 28 » 08 2023 року № 6

Голова науково-методичної комісії _____

(підпис)

Наталія КОРОГОДА

(прізвище та ініціали)

« 28 » 08 20 23 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з передумовами і станом нерівності у різних сферах життєдіяльності на глобальному та державному рівнях, головними гіпотезами й теоріями її походження та значенням для стабільності у сучасному світі. На цьому ґрунті сформувати у студентів потребу глибинного осмислення суті й шляхів подолання нерівності у різних сферах та регіонах і підготувати їх до розв'язання складних задач і прикладних проблем, прийняття відповідних аналітичних та управлінських рішень у сфері політичної географії та геополітики.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування дисциплін «Геоглобалістика», «Геоконфліктологія», «Демократія: від теорії до практики».
2. Вміти оцінювати і аналізувати причини, перебіг і наслідки суспільно-географічних явищ і процесів.
3. Володіти елементарними навичками наукового дослідження щодо пошуку, критичного відбору та систематизації інформації як прикладного так і теоретичного характеру.

3. Анотація навчальної дисципліни: Дана навчальна дисципліна присвячена вивченню теоретичних і методологічних засад географії нерівності як напрямку суспільної географії. Розкривається сутність гіпотез (географічної, культурної, невігластва, інституційної тощо), що пояснюють нерівність; розглядається загальна географія нерівності у сучасному світі, її причини та шляхи подолання у кожній конкретній сфері та регіоні/країні. Висвітлюються проблеми глобальної безпеки у контексті нерівності.

4. Завдання (навчальні цілі) – закріпити понятійно-термінологічний апарат географії нерівності та наявні методики дослідження нерівності різних видів, у т. ч. з використанням міждисциплінарних та спеціальних географічних методів і підходів, геоінформаційних технологій; систематизувати історичні, цивілізаційні, етнічні, релігійні, економічні, ресурсні, політичні передумови нерівності; подати детальну просторову картину нерівності різних видів у сучасному світі; акцентувати увагу на суспільних наслідках нерівності та ймовірних шляхах її подолання. Студенти повинні не лише вільно орієнтуватися в географії нерівності, а й виявляти та вирішувати проблеми (ЗК-3), що з нею пов'язані; критично осмислювати проблеми функціонування та закономірності розвитку влади, публічної політики, політичних інституцій, гендерної та світової політики (СК-13) і оцінювати ключові тренди перебігу суспільно-географічних процесів (СК-11), пов'язаних з нерівністю; оцінювати і аналізувати наявні та пропонувати можливі варіанти її подолання з метою забезпечення сталого розвитку регіонів (СК-2); а також здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації, проводити їхню суспільно-географічну експертизу та моніторинг (СК-5); приймати обґрунтовані рішення (ЗК-4); працювати у міжнародному контексті, проявляти толерантність та повагу до культурної різноманітності (ЗК-7).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Передумови та історію становлення географії нерівності, понятійно-термінологічний апарат та методи і критерії дослідження нерівності	лекція, семінарське заняття	виступ на семінарі, тематична контрольна робота, залік	до 5%
1.2.	Сутність наукових теорій та гіпотез, що пояснюють нерівність	лекція, семінарське заняття		до 5%
1.3	Підходи до типології, чинники і пропонувані шляхи подолання нерівності	лекція, семінарське заняття		до 5%
1.4	Загальну географію нерівності, сутність нерівності як глобальної проблеми людства; глобальні просторово-часові трансформації та закономірності функціонування світосистеми	лекція, семінарське заняття		до 5%
1.5	Передумови, сучасний стан, ймовірні шляхи подолання нерівності в окремих регіонах і державах світу	лекція, семінарське заняття		до 10%
2.1	Вільно визначати головні чинники нерівності у світі та в Україні	семінарське заняття	виступ на семінарі, тематична контрольна робота, дискусія, залік	до 5%
2.2	Прослідковувати зв'язки між сучасними політико-географічними, етнорелігійними, економічними та екологічними проблемами держав/регіонів і їх історичним минулим	семінарське заняття		до 5%
2.3	Критично оцінювати гіпотези, що пояснюють нерівність	семінарське заняття		до 5%
2.4	Застосовувати різноманітні методи, критерії та джерела для отримання достовірної інформації про визначальні внутрішньополітичні та міжнародні причини нерівності	семінарське заняття		до 5%
2.5	Аналізувати наукову і статистичну базу та ЗМІ для критичної оцінки наявних та пошуку нових шляхів подолання нерівності	семінарське заняття		до 5%

2.6	Прогнозувати розвиток ситуацій у різних сферах, державах і регіонах на основі нинішніх рівнів нерівності	семінарське заняття		до 5%
3.1	Участь в обговореннях конкретних прикладів нерівності, груповий пошук їх вирішення	лекція, семінарське заняття, дискусія	участь в дискусіях, презентація	до 20 %
3.2	Презентація результатів індивідуального наукового дослідження конкретного зрізу нерівності	лекція, семінарське заняття, презентація, дискусія		
4.1	Пропонувати і обґрунтовувати шляхи подолання нерівності у світі/регіоні/державі	семінарське заняття, презентація	презентація, дискусія, залік	до 20%
4.2	Оцінювати та забезпечувати якість робіт, що виконуються	семінарське заняття, презентація		
4.3	Демонструвати розуміння особистої відповідальності за надані рекомендації щодо шляхів подолання нерівності	семінарське заняття, презентація, дискусія		
4.4	Критично мислити, шукати, аналізувати та синтезувати як географічну, так і міждисциплінарну інформацію для проведення досліджень на відповідному науковому рівні	семінарське заняття, презентація		

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання	Результати навчання дисципліни																
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	4.1	4.2	4.3	4.4
Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку ухвалених рішень (ПР05).								+					+	+			+
Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні, геоекологічні, політичні та геополітичні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, геопросторового управління територіально-політичними системами та регіональним розвитком (ПР11).				+		+	+						+				
Самостійно оцінювати ключові тренди розвитку природно- і суспільно-географічних процесів для формування нових напрямів наукових досліджень (ПР15)	+	+	+	+	+								+	+			+
Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень (ПР18)			+						+	+	+		+				+

7. Схема формування оцінки:

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами роботи на семінарах, написання тематичної контрольної роботи, рівня підготовки та здачі презентації.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови їх опанування на належному рівні така:

- результати навчання – **1 (знання)** – до 30%;
- результати навчання – **2 (вміння)** – до 30%;
- результати навчання – **3 (комунікація)** – до 20%;
- результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 20%

7.1. Форми оцінювання студентів: У курсі передбачено одна змістовна частина. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарів, передбачені індивідуальні завдання (підготовка презентації) з актуальної проблематики. Завершується дисципліна складанням заліку.

Семестрове оцінювання. Кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні усіх передбачених видів робіт.

Організація оцінювання. Вкінці семестру після завершення усіх передбачених тем (див. тематичний план дисципліни) проводиться тематична контрольна робота. Вона проводиться письмово у формі тестів та відкритих запитань і покликана виявити знання і навички отримані під час навчання. Тематична контрольна робота оцінюється у максимум 20 балів. Студенти, які склали тематичну підсумкову контрольну роботу на меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Семінарські заняття проходять згідно робочої навчальної програми за передбаченим розкладом і планом. Робота під час семінару включає:

- участь в обговореннях актуальних теоретичних і прикладних проблем нерівності (до 20 балів сумарно, що передбачає наявність 4 відмінних виступів за семестр);
- представлення презентації індивідуального дослідження, яке стосується комплексного дослідження певного виду або регіонального прояву нерівності (1 презентація, яка оцінюється у максимум 20 балів; презентації відбуваються за розкладом семінарських занять, починаючи з 1 жовтня (тематика і графік презентацій узгоджується попередньо)). Оцінювання презентації відбувається за такими критеріями:
 - змістовна частина і розкриття теми – до 15 балів;
 - мультимедійна складова і подача результатів дослідження – до 2 балів;
 - відповіді на запитання – до 3 балів.

Оцінювання за формами семестрового контролю:

Форма контролю	ЗЧІ	
	<i>Min. –36 балів</i>	<i>Max. – 60 балів</i>
Семінар	«3» x 4 = 12	«5» x 4 = 20
Презентація	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Тематична контрольна робота	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20

Умови допуску до заліку: Рекомендований мінімум для допуску до заліку – 36 балів: при цьому студент має прийняти участь не менш ніж у третині семінарів, здати презентацію і кейс-стаді та написати обидві тематичні контрольні роботи. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до заліку є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі заліку. Залік проводиться в письмовій формі у вигляді розгорнутих і тестових завдань. **Максимальна** кількість балів на заліку – **40 балів**; **мінімальна** кількість балів, які додаються до семестрових – **24 бали** (60% від максимальних балів, що відводяться на залік).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрове оцінювання	Залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>36</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	60	40	100

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2.Шкала відповідності:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
1	Вступ. Тема 1. <i>Нерівність як наукова категорія та як глобальна проблема</i>	2	2	4
2	Тема 2. <i>Гіпотези, що пояснюють нерівність</i>	2		4
3	Тема 3. <i>Загальна географія нерівності у сучасному світі</i>	2	2	4
4	Тема 4. <i>Географія нерівності у Європі: специфіка, основні види та прояви, шляхи подолання</i>	2	6	6
5	Тема 5. <i>Географія нерівності у Азії та Океанії: специфіка, основні види та прояви, шляхи подолання</i>	2	2	6
6	Тема 6. <i>Географія нерівності у Африці: специфіка, основні види та прояви, шляхи подолання</i>	2	2	4
7	Тема 7. <i>Географія нерівності у Америці: специфіка, основні види та прояви, шляхи подолання</i>	2		4
	ВСЬОГО	14	14	90

Загальний обсяг **120 год.**, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінарські заняття – **14 год.**

Консультації – **2 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають? Київ : Наш формат, 2017. 440 с. (Acemoglu D., Robinson J. A. Why nations fail? The origins of power, prosperity and poverty. New York : Crown Business, 2012).
2. Даймонд Дж. Зброя, мікроби і сталь: Витоки нерівності між народами. Київ : Видавнича група КМ-Букс, 2018. 512 с.
3. Доповідь про стан людського розвитку. 2019. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-06/Ukraine%20%28ukr%29.pdf> (укр.), <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-06/Human%20Development%20Report%202019%20-%20Overview.pdf> (англ.).
4. Шарма Р. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені. Київ : Наш формат, 2018. 408 с. (Sharma R. The Rise and Fall of Nations Forces of Change in the Post-Crisis World. New York, London : W. W. Norton & Company, 2016. 408 p.).
5. World Inequality Report 2022. URL: https://wir2022.wid.world/world-inequality-report-2022/uploads/2021/12/WorldInequalityReport2022_Full_Report.pdf.
6. 2023 Gender Social Norms Index (GSNI). URL: <https://hdr.undp.org/content/2023-gender-social-norms-index-gsni#/indicies/GSNI>.

Додаткові:

7. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір. / за ред. Б. П. Яценка та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2012. 255 с.
8. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. / Д. Гелд, Е та ін. Київ : Фенікс, 2003. 584 с.
9. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ : Наш Формат, 2020. 192 с.
10. Шарма Р. Передові країни. В очікуванні нового «економічного» дива. Київ : Наш формат, 2018. 296 с.
11. Global Terrorism Index 2022 : веб-сайт. URL: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2022/03/GTI-2022-web-09062022.pdf>
12. Conflict Barometer : веб-сайт. URL: <https://hiik.de/konfliktbarometer/bisherige-ausgaben/>
13. Oxfam Annual Report 2021-22. URL: https://www.oxfam.org.uk/documents/639/Oxfam_Annual_Report_and_Accounts_2021_22.pdf
14. Звіти Світового банку про світовий розвиток : веб-сайт. URL: <http://www.worldbank.org>.
15. Довідники та звіти міжнародних, наукових та громадських організацій і установ щодо індикаторів розвитку суспільства та нерівності.